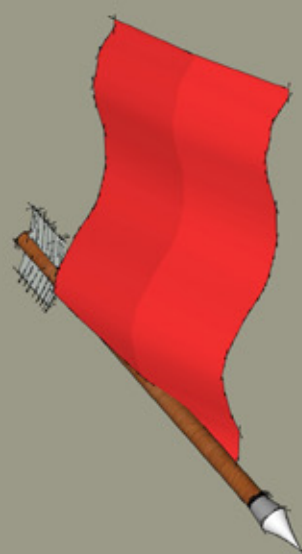
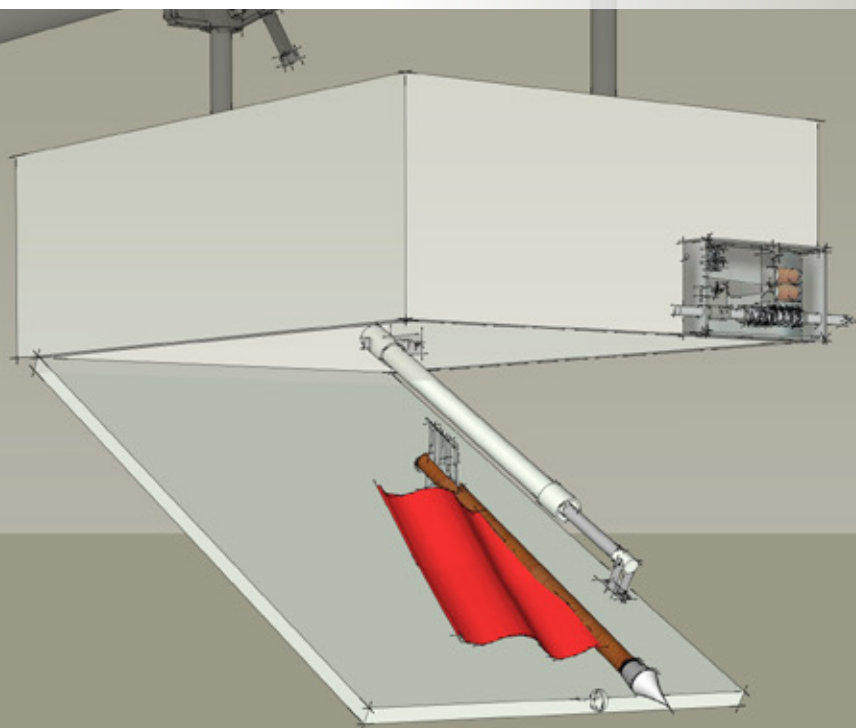

KUNSTGREPEN

VPT-erelid Dhian Siang Lie zei ooit: "Podiumtechniek bestaat niet. Er bestaat alleen techniek, en die kun je toepassen op een podium." Dus waarom zou je enkel naar middelen grijpen die voor theater bedoeld zijn? Kunst vraagt om een vrije geest – het verlangde effect soms om een verrassende oplossing.

Vallen de pijlen verkeerd getimed, dan

Goed gerichte woede

| TEKST: GERBRAND BORGDORFF | ILLUSTRATIE: ERIC HELDENS |

Amphitryon is een stuk van de Franse schrijver Molière, gebaseerd op een blijspel van de Griekse schrijver Plautus en daarmee in feite een eeuwenoude in-de-kast-uit-de-kast met veel liefde, veel misverstand en een goed einde. Het verhaal: Amphitryon trouwt met de beeldschoone Alkmene en gaat daarna op oorlogspad. Oppergod Jupiter, altijd in voor een verzetje met een knappe stervelinge, besluit om samen met Mercurius Alkmene te bezoeken. Jupiter neemt de gedaante aan van Amphitryon en Mercurius die van zijn bediende Sosie. Maar dan komt de echte Sosie vroegtijdig terug om verslag te doen van de oorlog. Hij komt Mercurius tegen, die hem ervan weet te overtuigen dat niet Sosie zelf maar hij de echte Sosie is. Molières toneelstuk wordt zo populair dat Sosie een Franse uitdrukking wordt, die zoveel betekent als dubbelganger.

Zweet uit de plantenspuit

In de uitvoering van het Friese gezelschap Tryater wordt de gelijkenis tussen Sosie en Mercurius op een grappige manier onderstreept. De bediende, die hier Sosias heet, wordt gespeeld door Romke Toering, die van zichzelf nogal transpireert. Als hij opkomt, staan binnen vijf minuten de zweetdruppels op zijn gezicht. Hilbert Dijkstra speelt Mercurius. Om nog meer te lijken op zijn tegenspeler gebruikt hij een plantenspuit, zodat ook hij met 'bezweet' gezicht op kan komen.

Maar als Amphitryon zelf terugkomt, ruikt hij wel onraad. Alkmene heeft het over de heftige vrijpartij die ze een paar dagen ervoor hadden. Daar kan hij zich niets van herinneren. Een woedende confrontatie met Jupiter volgt, Amphitryons toorn vliegt letterlijk door de lucht...

Wat gebeurt er?

Bij Tryater wordt Amphitryons woede verbeeld door vijftig pijlen met een rode vlag uit de kap op het toneel te laten

vallen. Om te zorgen dat die zich theatraal in het decor en de toneelvloer boren, zijn ze verzwaard met lood. Een effect met de nodige risico's: als de pijlen verkeerd getimed vallen, boren ze zich zomaar in het hoofd van een acteur. Hoofd techniek van Tryater Ekko de Bakker zocht dus een manier om te zorgen dat de pijlen enkel en alleen op het juiste moment zouden vallen. Daarvoor gebruikt hij een elektrische voordeuropener. Dat is een kastje waar een stalen pen uit steekt, die door een veer naar binnen wordt getrokken als de deur wordt ontgrendeld. De ontgrendeling gaat elektrisch, door spanning te zetten op twee spoelen. Het voordeel van een deuropener is dat hij veilig is. Als er een fout in het systeem zit, springt hij niet uit zichzelf open. Het enige wat mis kan gaan is dat de opener niet werkt – dan is er geen effect. Maar het effect kan niet spontaan ontstaan.

De pijlen liggen op de bodem van een houten bak met een scharnierende bodem, die is opgehangen aan een decortrek. De bak blijft gesloten doordat de stalen pen van de deuropener in een schroefoog is gestoken. Wordt de opener ontgrendeld, dan valt de bodem open en vallen de pijlen naar beneden. Een heftig effect, maar te kort om indruk te maken, zo bleek in de praktijk. Dus werd een vertraging ingebouwd met behulp van een raamuitzetter. Dat is een veer die met een plastic draaimechanisme op spanning kan worden gebracht. Door de bodem geveerd te openen, vallen de pijlen niet meer allemaal tegelijk, maar vlak achter elkaar. En dat geeft precies het gewenste, macabere effect.

In de voorstelling is het eind goed, al goed. Jupiter overtuigt Amphitryon van de trouw van Alkmene. Die wist immers niet dat ze in feite met Jupiter van doen had. Jupiter vertelt Amphitryon ook dat Alkmene zwanger is. Niet direct goed nieuws misschien, maar het kind baren van een god levert wel interessante figuren op. In dit geval is dat Hercules. <<

Zelf ervaring met het gebruik van 'oneigenlijke' (technische) middelen voor theateffecten? Laat het ons weten, we beschrijven het graag in deze rubriek! Mail naar kunstgreden@zichtlijnen.nl.

boren ze zich zomaar in een acteur